

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

ולפי זה העירו שיש לדון גם במצות עינוי ביום כיפור, שהוא גם כן קיום מצות עשה בשב ואל תעשה, ולפי מה שנתבאר לכאורה גם בזה קיום המצוה הוא דווקא בזמן שיש לו צורך לאכול ומחמת המצוה נמנע ואינו אוכל, אבל כשאינו אוכל סתם מפני שהוא שבע, וכן בכל החמישה העינויים, רחיצה וסיכה וכו', כשנמנע רק מחמת שאין לו צורך בזה, לכאורה אין כאן קיום מצוה, והרי אמרה תורה "ועיניתם", דהיינו שהמצוה היא הצער והעינוי, וצריך עיון.

מצות שביעת הארץ בשמיטה

ונראה עוד, שכך גם במצות שביעת, שאמרה תורה (ויקרא כה, ב) "ושבתה הארץ שבת להשם" ונבפשוט הגמרא בעבודה זרה דף טו: נראה שהעשה של שביעת הארץ בשביעית, הוא כמו שביעת בהמתו בשבת, שאם השדה נעבדת בשביעית אפילו על ידי אחרים, בעל השדה עובר באיסור, ולכאורה גם בזה קיום המצוה הוא רק כאשר יש צורך לעשות מלאכה, שיש צורך לזרוע ולחרוש ולאלמלא השביעית הוא היה עושה זאת, ורק מחמת האיסור נמנע ואינו עושה, אז יש בזה קיום העשה של "ושבתה הארץ", אבל כשאינו עושה מלאכה סתם מפני שאין לו צורך בזה, לכאורה אינו קיום מצוה.

ולפי זה יש לעיין במה שיש נוהגים לקנות חתיכת אדמה באיזה מקום כדי לקיים בה מצות שמיטה, ולכאורה כיון שגם בשנה השישית לא היה עובד בה ואין לו צורך בזה, אינו מקיים מצות ושבתה הארץ, ורק במה שיש לו צורך, שאם לא היה שביעית הוא היה עובד ומחמת המצוה הוא נמנע ואינו עובד, אז קיים המצוה, אבל כשקונה סתם חלקת קרקע ואינו מתעניין בה ואין לו צורך בעבודתה וגם לולי השמיטה לא היה טורח להתעסק בה, מדוע שתהיה מצוה בזה, וצריך עיון מה המקור להנהגה זו.

אכן העירו לדון בזה, במקום שיש חקלאים שעובדים בשישית, ועתה שהוא קונה הקרקע הוא גורם להם לשבות, שבה לכאורה יקיים מצות ושבתה הארץ, ואמנם הרי הוא עצמו לא היה עובד שם ורק מונע אחרים מלעבוד שם, ונראה שזה תלוי בגדר מצות שביעת הארץ, אם היא כמו שביעת בהמתו, שמצוה גם שלא יעבדו אחרים בשדהו [וזה תלוי בפירושי הראשונים בגמרא בע"ז שם. לפי פירוש הריטב"א והתוספות ר"ד ותוספות רבינו אלחנן מבואר בגמרא שם ששביעת הארץ הוא כמו שביעת בהמתו, אך לפי פירוש התוספות אין ראייה משם, ובחזון איש שביעית סימן י"ז ס"ק כ"ה דייק גם מדברי הרמב"ם שאינו כמו שביעת בהמתו] ואם הוא כמו שביעת בהמתו אזי אכן יש קיום מצוה גם כשמונע אחרים מלעבוד בשדהו ומשביט אותם ממלאכה.

והעירו עוד לדון בזה, במי שקונה אילן עם פירות ומפקירו, ובה נראה שאכן יקיים מצוה בהפקר, אבל אינו מקיים מצוה במה שאינו עובד, כי גם לולי השביעית הוא לא היה עובד וכנ"ל, ורק ההפקר הוא הקיום בזה, כמו שכתוב (שמות כג, יא) "יתשמטה ונטשתה".

*

דברים שנשא השבוע רבינו שליט"א בסיום מסכת כלים

שנלמדה במשך ג' שנים לעילוי נשמת בנו רבי שמעון יוסף זללה"ה

סיום של מסכתא, וכפי שלמדו עכשיו כל מסכת כלים עם מפרשים, זה דבר גדול מאד, ואמרו חז"ל במדרש (במדבר רבה יח, כא) על הפסוק "ששים המה מלכות" - אלו ששים מסכתות, ולא נאמר 'מלכים' אלא 'מלכות', דהיינו שהמסכתות הן מלכות, וכל מסכת היא מלכה, והאדם שלומד את המסכת הוא המלך, ומי שגומר ששים מסכתות הוא ששים פעמים מלך.

ומהו ענין 'מלך', וכי זה סתם כבוד שנקרא מלך? הפירוש בזה כי תואר מלך בא להורות על דרגה רוחנית, שהמלך הוא מנהיג ומחנך ומשפיע, כמו שמצינו ברמב"ם (הלכות מלכים ג, ו) שהמלך הוא לב העם, ומשפיע ומנהיג את העם. וכך גם אדם שמסיים מסכת, נעשה מלך עם כוח השפעה והנהגה, ועל מי הוא משפיע ואת מי הוא מנהיג? את עצמו! כי יש יצר הרע חזק מאד וצריך להילחם בו, ועל ידי כוח התורה של מסכת שלמה מקבלים כוח של מלך להילחם עם היצר הרע ולהנהיג את כל המעשים על פי התורה.

וזוהי המעלה של מסכת שלמה, גם אם היא קטנה ולא ארוכה, ובפרט מסכת כלים שיש בה שלושים פרקים, ואמרו במשנה שם בסוף המסכת "אשריך כלים שנכנסת בטומאה ויצאת בטהרה", והיינו כי המסכת מתחילה עם דיני אבות הטומאות, ומסיימת בטהרה כפי שמתחיל הפרק האחרון כלי זכוכית טהורין וכו', וזו מדרגה גדולה מאד לסיים את כל המסכת.

ועכשיו מתחילים ללמוד עוד מסכת, בעזרת השם כמו שזכר לקבל מדרגה של מלך עם כוח שליטה והנהגה של מלך נגד היצר הרע, כך בעזרת השם ימשיכו

קיום מצות עשה בשב ואל תעשה*

הנה בשבת יש מצות עשה "תשבות", לשבות ממלאכה, והיא מצות עשה שמקיימים אותה בשב ואל תעשה, שלא עושים כלום, ולכאורה לפי זה בכל רגע בשבת האדם מקיים מצות עשה, בזה ששבות ממלאכה.

ויש לעיין אם כן היאך יהיה במי שהוא מחלל שבת, רחמנא ליצלן, אך יש זמנים שאינו עושה כלום בשבת, האם גם הוא בזמנים שאינו עושה כלום מקיים עשה של תשבות? הרי זה לא מסתבר, ומה שאמרו (סנהדרין לו, א) שאפילו ריקנין שבך מלאים מצוות כרימון, היינו 'מצוות' שעושים מעשים טובים, אבל מי עושה מלאכה בשבת, ורק יש זמנים שאינו עושה כלום מחמת שאין לו מה לעשות, לא מסתבר שמקיים מצוה בזה.

והנה כתבו התוספות (בי"ק נו, ב) שאדם שיש לו מזוזה בפתחו, נקרא בזה עוסק במצוה, למרות שאינו עושה שום מעשה. ומה שאינו נפטר באותו הזמן ממצוות אחרות כדן העוסק במצוה, פירשו התוספות דהיינו משום שאפשר לקיים שניהם, אך על כל פנים זה נקרא עוסק במצוה, ומקיים מצוה עם המזוזה בפתחו, והוא גם כן קיום בשב ואל תעשה.

והרי"ן (סוכה יא. מדפי הרי"ף) חולק על תוספות וסובר שהעוסק במצוה פטור מן המצוה גם כשאפשר לקיים שניהם, ומה שאדם שיש לו מזוזה בפתחו אינו נפטר מכל המצוות, היינו מטעם אחר, כי הוא רק 'מקיים' מצוה ולא 'עוסק' במצוה, כיון שהוא רק בשב ואל תעשה, ובה לא נפטר מן המצוה, ורק העוסק במצוה בקום ועשה פטור מן המצוה.

ומבואר שגם הרי"ן סובר שיש בזה קיום מצוה אף בשב ואל תעשה שאינו עושה כלום, ורק שאינו נקרא 'עוסק' להיפטר ממצוה אחרת, אך יש כאן קיום מצוה בכל רגע, וכעין מה שאמרו לכאורה במצות תשבות בשבת, שמקיים מצות עשה בכל רגע, בשב ואל תעשה.

אבל נראה שאינו דומה לעשה דתשבות, שהרי במזוזה יש חיוב, כי מזוזה חובת הדר היא, והדירה מחייבתו במזוזה, וממילא כשיש מזוזה זהו קיום המצוה, ואין זה סתם שב ואל תעשה, אלא בכל רגע יש סיבה המחייבת אותו והוא מקיים את חובתו בזה, אבל בשבת כשאינו עושה כלום רק מחמת שאין לו מה לעשות, לא מסתבר שמקיים העשה של תשבות.

קיום המצוה בעמידה בניסיון

ונראה שהכלל בזה הוא כמו שאמרו חז"ל (קידושין לט, ב) שאם ישב אדם לא עבר עבירה ונתנים לו שכר כעושה מצוה, כגון שבא דבר עבירה לידו וניצל ממנה, ובשערי תשובה לרבינו יונה (ג, ט) הביא עוד שלמדו כן מהפסוק "ליראי השם ולחושבי שמו" זה הבא דבר עבירה לידו וניצל ממנו.

וביאר רבינו יונה שם שכל זה הוא רק בזמן שיש ניסיון, וכמו שאמרו "שבא דבר עבירה לידו", והיינו שיש דבר שהוא רוצה לעשות אך הוא כובש את יצרו מחמת יראת שמים, ובה נותנים לו שכר כעושה מצוה, משום שאין זה רק 'שב ואל תעשה' שאינו עושה עבירה, אלא יש כאן 'קיום ועשה' של יראת שמים, כי יש לו ניסיון לעבור את העבירה וכנגד זה הוא מתעורר ומתחזק ביראת שמים, וההתעוררות של יראה בקום ועשה מונעת מן העבירה.

ואם הן השכר אינו על השב ואל תעשה בכל רגע שאינו עושה כלום, אלא השכר הוא עבור מצות היראה, ודווקא בזמן שיש לו ניסיון, ונמנע מחמת היראה, אז יש קיום מצוה של יראת שמים, אבל אם אין שום ניסיון ורק סתם אינו עושה כלום, אין בזה קיום של מצוה.

ולפי זה נראה שכך גם בקיום העשה של תשבות, דווקא בזמן שיש לאדם ניסיון לחלל שבת והוא נמנע מחמת האיסור, אז הוא מקיים מצות עשה בזה, אבל כשאינו עושה מלאכה סתם מחמת שלא נזדמנה לו מלאכה, אין בזה קיום מצוה של תשבות. ויש להוסיף בזה שהרי בשבת כתוב (שמות כ, י) "שבת להשם" ופירש רש"י בריש פרשת היראה, ודווקא לשם השם, ואם כן, כשאינו עושה מלאכה סתם מחמת שאין לו מה לעשות, הרי אין זה 'לשם השם', ורק כשיש סיבה מיוחדת וניסיון לעשות מלאכה והוא מתגבר ונמנע מחמת האיסור, אז זה לשם השם ומקיים מצוה בזה.

מצוות נוספות בשב ואל תעשה

וכך גם ביום טוב שיש מצות עשה "שבתון", וכשאדם נמנע ממלאכה ביום טוב הוא מקיים בזה מצות עשה, נראה דהיינו דווקא בזמן שיש ניסיון שצריך לעשות מלאכה ומחמת היראה הוא מתגבר ואינו עושה, כמו שכתב רבינו יונה, ולא סתם שאינו עושה מחמת שלא נזדמנה לו מלאכה [נראה מה שנתבאר עוד בזה בספר אסיפת שמעות לרבינו שליט"א, תשרי סוף סימן ב].

* מתוך שיעור רבינו שליט"א בביתו ביום ראשון השבוע.

בהצלחה הלאה, שיתחילו עוד מסכת וגם יסיימו אותה בעזרת השם, ויזכו לעוד דרגות של מלכות נגד היצר הרע.

*

דברים נוספים שנשא רבינו יבלחט"א בסיומים שהתקיימו בעבר לעילוי נשמת בנו רבי שמעון יוסף זללה"ה – לרגל האירצייטו ל' סיון

הנה אמרו חז"ל (סנהדרין קד, א) ברא מזכי אבא, והיינו שאם הבן עושה מעשים טובים, זה מזכה את האב, ואפילו שהאב כבר בעולם האמת ואינו יכול לעשות כלום, אבל אם הבן עושה, זה כמו שהאב עושה, והאב זוכה לכן עדן ומקבל עוד עולם הבא על ידי מה שהבן עושה.

ולאו דווקא אם הבן עושה, אלא כל אחד שמשפיע על אחרים, וכגון שיש לו תלמיד והוא לימד אותו ללמוד, ונתן לו חינוך שצריך ללמוד ושהו דבר חשוב מאד ללמוד, והתלמיד לומד מכוחו, אזי כל מה שהתלמיד לומד מכוח השפעתו, אפילו שהמשפיע כבר אינו חי בעולם הזה, אבל המושפע חי ועושה מעשים טובים, יש גם למשפיע את זכות המעשים הטובים שנעשו מכוחו.

ונספר בזה שני מעשים שהיו, ונתחיל מן המאוחר שבהם, מעשה שהיה באדם שפטר והשאיר עיזבון בשביל החזקת תורה, וקנו מן העיזבון ארון עם ספרים ליישיבת פוניבז', ובאותו הזמן למדו ביישיבה מסכת גיטין, ובין הספרים קנו גם חידושי הרשב"א על גיטין, ואחר כך הנפטר הגיע בחלום להגה"צ רבי בן ציון במברגר זצ"ל שהשתדל בענין העיזבון, ואמר לו בעל פה לשון הרשב"א בגיטין, ואותו הנפטר לא למד בחייו רשב"א, וגם רבי בן ציון לא זכר את הלשון בעל פה, אבל כיון שבישיבה למדו רשב"א מכספי העיזבון, זכה הנפטר בעולם האמת לדעת רשב"א, ובא בחלום לספר על כך.

ועוד מעשה כעין זה, שמי שמשפיע יודע את התורה שלומדים מכוחו, מעשה באדם שנהרג בתאונת דרכים באמריקה, והשאיר אשה ושני בנים כמדומני, והאשה לאחר פטירתו התחזקה ובאה לארץ, והכניסה את הילדים לחיידר שילמדו גמרא, והם מעודם לא למדו גמרא, והתקשו בלימודיהם, ופעם אחת אמר הילד לאמו: מחר יש מבחן בגמרא ואיני מוכן למבחן. והלך לישון בצער, ולמחרת בבוקר קם משנתו ואמר: אני מוכן למבחן! וסיפר כי אביו בא אליו בחלום והכין אותו למבחן, שידע את הגמרא. ואותו האב לא למד בחייו גמרא, אבל כיון שהבן למד גמרא, זכה גם האב ללמוד את הגמרא בגן עדן, כי ברא מזכי אבא, וכשהבן לומד גמרא, גם האב לומד אותה בגן עדן, וגם כשהבן אינו מבין, אבל האב מבין, ובא בחלום להסביר לבן את הגמרא.

ופה ברור השם יש צאצאים מחוכים שקיבלו חינוך, בני חתנים ונכדים, וכל מה שממשיכים ועושים מעשים טובים, הרי ברא מזכי אבא! וכשהם לומדים פה הם מלמדים אותו, ומה שהם מבינים עם ההבנה שלהם הוא מבין עם ההבנה כמו בגן עדן! לכן צריכים לדעת שכל אחד מהצאצאים במה שהוא לומד הוא מלמד את האבא ואת הסבא, ולא דווקא הבנים, אלא כל אלו שהיו מושפעים ממנו. זהו הדבר הגדול שבידינו לעשות, חסד עם המתים, חסד של אמת.

והנה זהו בנוגע לזכות את הנפטר, אבל יש עוד ענין של חסד עם עצמו, כל אחד עם עצמו, שהרי אדם נולד עם מספר שנים קצוב, ונתנו לו חיים עם כישרונות בשביל מה? שיעסוק בתורה! שזה העיקר, תורה ומעשים טובים, והוא יכול להיות בקי בש"ס, אם ינצל את הזמן ולא יתבטל, ואפשר גם בלימוד גמרא עם רש"י בפשטות, על כל פנים להיות בקי בש"ס, כל אחד לפי טובעו, ולא צריך כישרונות מיוחדים לזה, ופה הרי יש בעלי כישרונות, ואם כן מדוע לא? להיות בקי בש"ס, גמרא עם רש"י לכל הפחות, ובפרט צעירים שיש להם יותר זמן, כל אחד יכול להיות בקי בש"ס, לאט-לאט, בניצול הזמן שלא להתבטל.

יש בטלה של סקרנות, ובעבר עשו מחקר וראו שאדם מבזבז הרבה זמן על סקרנות, כגון כשהולך ברחוב ויש מודעה ומסתכל, או שקורא בעיתון, וצריך לחשוב: מה זה משנה לך ומה אתה מרוויח מזה, וכי נוגע לך מה שנעשה באמריקה, מה הרווח מזה, ומה זה נוגע לך? אם יש לך זמן פנוי – תלמד! ותהיה

בקי בש"ס! ומי שאינו עושה כן צריך תשובה, ועיקר התשובה הוא עזיבת החטא מכאן ולהבא, והחזרה עם צער ויוגון זה עוד מדרגה, אבל עזיבת החטא זה העיקר, ולכן למעשה כדאי לכל אחד מאיתנו מכאן ולהבא שהזמן יהיה מנוצל, בלי סקרנות לדברים בטלים, כי הסקרנות היא בטלה, ואין שום תועלת ורווח מזה, ובלי הסקרנות יהיה הזמן מנוצל מאה אחוז.

והכי טוב לעשות שעבוד, כמו שידוע גם על אנשים גדולים שעשו שעבודים, ומרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל כשהוא היה רב ולא היה ראש ישיבה, ביקש לעשות לעצמו שעבוד, ולקח את התוספתא, ללמוד ולכתוב על כל התוספתא, ושעבד את עצמו לזה, ואמנם לא הספיק לכתוב על הכל, אבל כתב הרבה, פירוש גדול עם חידושים, וחידוש הרבה חידושים נפלאים על התוספתא, וזהו יזכיר הרבים עם שעבוד, שעל ידי זה הראש שקוע בתורה.

וכן אמר לי פעם מרן הגרא"מ שך זצ"ל כי השעבוד לתורה זה דבר חשוב מאד, והוא עצה טובה לשקיעות בתורה, לשעבד את עצמו עם מחייבים שאי אפשר להשתחרר מהם, וכך לא יהיה היסח הדעת מתורה.

(סיום מסכת ככלות השלושים, אב תשע"ח)

*

כבר סיפרנו את המעשה באדם שנפטר ובא בחלום לבנו להסביר לו את הגמרא, והיינו מפני שברא מזכי אבא, וכל מה שהבן לומד בעולם הזה גם האב לומד במתיבתא דרקייעא, וכן כל מי שמשפיע על אחרים שילמדו, הוא יודע את התורה שלומדים מכוחו, והתורה הזו נכנסת בנשמתו, אך כל זמן שהוא חי הגוף מפריע, אבל כשהוא כבר נשמה בלי גוף אזי רואים שהנשמה יודעת את כל התורה שלמדו מכוחו, עם הבנה של נשמה בלי גוף! ובא בחלום ללמד את הבן, וזהו מעשה שהיה כאן בארץ, ואני יודע מי הם בעלי המעשה.

ונמצא שכל דבר שעושים מחמת הנפטר, אם בגללו עושים את הדבר, הרי זה שייך לו ונוקף לזכותו, ואם בגללו לומדים תורה אזי התורה שייכת לו והוא יודע את התורה במתיבתא דרקייעא, ואם למדו ש"ס בגללו, הוא בקי בש"ס! ורק שאין לנו הזכות שיבוא בחלום, וזהו מקרה נדיר שתבוא הנשמה בחלום לספר על כך, אבל זו המציאות, שכל הש"ס שלמדו בגללו, בגלל פטירתו, שייך לו, ועתה הוא בעולם האמת בקי בכל הש"ס, בגלל שלמדו בזכותו.

לכן שמחה גדולה היא שזכו לסיים את הש"ס, ומלבד מה שזו זכות גדולה ללומדים עצמם, גם הם מזכים את הנפטר בש"ס, כל אחד בחלק שהוא למד, וביחד יש את כל הש"ס, שכולל את כל התורה כולה, וזו זכות עצומה מאד, ובודאי יזכו מידה כנגד מידה, מי שמזכה אחרים בתורה זוכה להצלחה בתורה מידה כנגד מידה, וכל אלו שלמדו את הש"ס וזיכו את הנפטר בזה, יזכו גם הם להצלחה בש"ס ובכל התורה מידה כנגד מידה.

ואין גבול להצלחה בתורה, וההצלחה בתורה לא תלויה בכישרונות, כפי שידוע מהרבה מעשים שהיו, וכן סיפר לי הרב שלמה לורנץ ז"ל ששמע מפי מרן החזון איש זצ"ל מעשה בבור אחד שהיה בעל כישרון חלש מאד, ולא הבין אף את הדברים הפשוטים ביותר, אבל במשך הזמן הוא נהיה למדן גדול ונהיה רב בחוף לארץ, בזמנו של החזון איש.

ואמר החזון איש בזכות מה הוא זכה לזה? בזכות הדמעות של הסבתא, שהתפללה וביקשה בדמעות בהדלקת הנרות על הצאצאים שיצליחו בתורה, ובזכות שביקשה מכל הלב זכתה לזה, ולא רצה החזון איש לומר מי הוא אותו הרב, וכעבור כמה שנים כשנשאל שוב מי הוא, אמר כי עכשיו הוא כבר נפטר ובודאי שאינו יכול לומר, אבל כך המציאות, שאפשר לזכות עם התפילות של ההורים, וכמו שברא מזכי אבא, כך יש גם הפוך, שגם הצאצאים זוכים בזכות ההורים, וקל וחומר אם הבן בעצמו מתפלל, תפילה מעומק הלב, ודאי שאפשר לזכות, ואין גבול ושיעור להצלחה.

(סיום הש"ס ככלות י"ב חודש, סיון תשע"ט)

מתוך משא רבינו שליט"א השבוע לכינוס כוללי טהרות

הגאון הצדיק רבי מיכל יהודה זכרוננו לברכה זכה בזכות גדולה מאד, שאברכים ילמדו סדר טהרות, ושיחדשו חידושים בזה, יש כמה מאות אברכים שלומדים סדר טהרות, ומחדשים חידושי תורה וגם מדפיסים אותם לתועלת לכל הציבור, וזה יזכיר הרבים עצום וזכות עצומה מאד של רבי מיכל יהודה, וגם זכות לאלו שלומדים, כמובן.

וזו גם זכות למי שמחזיק את זה, אין לשער את הזכות של החזקת תורה, ומי שמחזיק תורה כל התורה שנלמדת בזכותו נכנסת לנשמתו, ואמנם כאן בעולם הזה לא מתגלה, אבל בגן עדן זה מתגלה, ושם רואים שהוא יודע את כל התורה שלמדו מכוחו. אם כן כל התורה שלמדו התלמידי חכמים בסדר טהרות, ועתה גם סיימו את הש"ס בין כולם, הרי זה בזכותו של התורה, וכל התורה הנלמדת נזקפת לזכותו ונכנסת בנשמתו.

יזכו לברכה והצלחה כל אלו העוסקים בתורה ואלו שמחזיקים את התורה עם בני משפחותיהם, שהקב"ה ימלא משאלות לבם לטובה בכל מה שהם צריכים, בכל העניינים הנצרכים, ויזכו לחיים טובים ומאושרים עם בריאות ונחת מהמשפחה ואריכות ימים ושנים בעזרת השם.

לע"נ מרת מאטיל לאה
בת ר' יוסף אלימלך ע"ה
נלב"ע ג' תמוז תש"פ - תנצב"ה

לעילוי נשמת מרת לאה ע"ה
בת ר' חיים אפרים ז"ל
נלב"ע ל' סיון תשס"ג - תנצב"ה

לעילוי נשמת הרב אהרן ז"ל
בן הרה"ג שלום יצחק הלוי זצ"ל
נלב"ע ה' תמוז תשנ"ז - תנצב"ה

לע"נ הרה"ג רבי שמעון יוסף
אדלשטיין זצ"ל בן יבלחט"א רבינו
ירחמיאל גרשון שליט"א
נלב"ע ל' סיון תשע"ח - תנצב"ה